

ПАТРИЈАРСИ ЈЕРУСАЛИМСКИ И СРПСКИ У ПОСЕТИ ОПЛЕНЦУ И ТОПОЛИ

Дана 30. јуна патријарх јерусалимски господин Диодор и српски господин Герман, са својом пратњом, посетили су око 14,30 часова Опленец и разгледали овај редак споменик српске црквене уметности.

После посете Опленцу патријарси су посетили и разгледали Караборђеву цркву у Тополи, уписали се у Св. еванђеље, а затим су прешли у новоподигнути парохијски дом на послужење и предах.

Око 15,30 часова високи гости су кренули за Београд.

У име епископа шумадијског Саве, који је тога дана отпутовао службено у Минхен, високе госте су сачекали и поздравили архијерејски намесници: опленачки протојереј ставрофор Петар Петровић и крагујевачки протојереј Драгослав Степковић, са тополским и околним свештенством.

ДА СЕ ВЕРСКА НАСТАВА СА ДЕЦОМ И ОДРАСЛИМА ОБАВЕЗНО ОДРЖАВА

Свети архијерејски сабор СПЦ на своме овогодишњем редовном заседању (20. маја 1982. године) донео је одлуку да се у свим епархијама организује одржавање верске наставе са децом и одраслима. У случају било каквих сметњи око одржавања верске наставе, епархијски архијереј дужан је да о томе благовремено извештава Свети архијерејски синод Српске православне цркве.

У односу на циљ васпитања у историји педагогике су постајали разни погледи. Они су били везани са религиозним, моралним, философским или социјалним чиниоцима који су владали у одређеном друштву. У основе васпитања постављени су различити идеали: идеал правде међу људима, идеал државе, идеал социјалног поретка заснованог на слободи и једнакости, братству и сл. У основи свих ових васпитних циљева ипак је било нешто заједничко, наиме — жеља да се васпитава боља морална личност. Међутим, познато је у историји педагогије, да је опадао успех тамо где је изостајала религиозност као покретачка сила.

Господ Исус Христос није оставио неку педагошку теорију. Он је само показао лик идеалног човека и у исто време указао на истину помоћу које човек може да оствари овај циљ и идеал. Он је показао истину да се центар људског живота не налази у човеку, већ у Богу, и да само они који се претходно сједине са Богом, могу да остваре своје највише идеале на земљи у односу на друге људе и у односу на себе. Овде је суштина хришћанског религијског васпитања. Оно првенствено у себи садржи покретачку силу, која се хвата у коштац са злом и грехом, и која покреће на формирање моралне личности.

Дуго времена се мислило да је дозвољено да се зло упозна, да га човек не би више чинио. Ово начело је примењено најраније у педагошким системима Сократа и Платона: потребно је пружити деци јасне појмове о добру и злу, да би она постала моралне личности. Међутим, у практичном животу ово мишљење се није показало успешним, као ни оно Русово о природној доброти дечије душе.

Узрастање у врлини није анималан процес, спонтан развој. Оно у себе укључује и борбу против зла, као пад

СТЕФАН, епископ жички

Религијско васпитање и стварање моралне личности деце

Наша вера није за нас само штит од опасности и повреда; она је и беоцуг који нас везује за претке, који нас, исто тако, повезује и међусобно.

Може ли се зло искорењивати само вежбањем и навикавањем на то, или је ту неопходна покретачка сила коју вера има у себи, а која се хвата у коштац са грехом као кореном зла!

и спасење. Задатак васпитања је да уведи дете у ту борбу почевши од дана рођења, пошто „зло није никада младо“. Дете се физички роди одједном, али човеково морално рабање траје дуго, чак и цео живот. Свети апостол Павле је говорио о „другом рођењу кроз Исуса Христа“. То друго рођење је у ствари морални преображај.

У историји педагогије било је мишљења да је могуће морално васпи-

тање деце уз помоћ науке, философије или уметности и без религиозног утицаја. Вилем Џемс је мислио да је могуће морално утицати на децу путем неких подсвесних процеса у души, служећи се неким органским променама које се дешавају у дечјем организму. То може бити објашњено једино свесним доживљавањем божанства, као што вели Фребес. У основи моралног узрастања детета мора постојати чежња за остварењем добра као и активност да његов „его“ (његово ја) из дана у дан постаје виша морална личност. То се може десити ако детиња свест о добру и злу, о греху и врлини буде везано за религиозни доживљај божанства. Песталоци је говорио да свако дете, које је изгубљено за Бога, изгубљено је такође за своје родитеље и за себе.

Покушаји да се деца васпитају за друштвени живот без религијског васпитања нису били успешни. Постављани су разни идеали: правда међу људима, братство, једнакост. Ово су у ствари секуларизовани (посветовњачени) хришћански идеали, пошто им је одузета религијска и психолошка основа. Сасвим је разумљиво зашто су ови покушаји неуспешни. Дешавало се сасвим супротно. Особито тамо где постоји план да се потисне религиозна свест. У души младе генерације изазивана је експлозивна и антисоцијална сила. Ово потврђује данас наш савремени живот.

Далеко лакше можемо да васпитавамо децу за морално здраве чланове људског друштва, ако их пре свега уверимо да поред овог земаљског, егоистичног и ограниченог света постоји и други, савршенији и бољи свет и живот. Морална и социјална свест детета изграђује се успешније и мора бити заснована на појму о вечном и небеском грађанству. Свест о небеском и свест о земаљском грађанству веома су и уско везане једна за другу.

Исто тако немогуће је васпитавати правилне моралне односе између појединаца, ако ови односи не извиру из свести о односу појединца према Богу. Религија није само штит од повреда и опасности, већ и карика која везује децу за претке, а исто тако једну личност за другу.

Васпитање моралне личности детета, његов став према добру и злу, његов однос према друштву, појединцу и према себи, може да буде успешно у понашању, ако представља јединство сазревања резултата његовог ре-

лигијског живота. Само вера има у себи ову покретачку силу. Међутим, нерелигијско васпитање стоји на становишту да се зло може искоренити вежбањем и обичајем. Ту је и главна разлика између религијског и нерелигијског васпитања.

Неколико ових напомена доводе нас до закључка да је религија неопходна као психолошка и практична нужност. По себи је разумљива и неопходност религијског васпитања, пошто је главни задатак васпитања да, на систематичан начин, помогне детету, да постане племенит и прави човек. Васпитање је укључено у религију, пошто религија обухвата и изражава целокупну личност човека у свим његовим односима. Овде су обухваћена мишљења, осећања, воља, разборито уверење, дисциплиноване и нормалне емоције, целисходно понашање и др.

У исто време и васпитање је потребно религији, јер иако је урочена предиспозиција за религију, права вера се стиче искуством у животу. „Вера израста из религиозног искуства и религија цвета у личности појединца и цветала је у историји свугде где су људи организовали своја искуства око Божанског бића које покреће њихову веру”.

Религија пружа васпитању „божанску иницијативу” и циљ. Васпитање пружа религији конкретна средства из практичног живота и „успешан метод”.

НАСТАВЉЕН ДИЈАЛОГ ИЗМЕЂУ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ И РИМОКАТОЛИКА

У времену између 30. јуна и 7. јула ове године, у дворцу цара Лудвига у Фирстенриду код Минхена, настављен је дијалог између Православне цркве и римокатолика који је започет пре две године на острвима Патмосу и Родосу. Православна црква је била заступљена преко својих архијереја и професора богословских факултета и духовних академија: Цариградску патријаршију је представљао архиепископ аустралијски Стилијан, Александријску митрополит Партеније, Јерусалимску митрополит Герман, Руску архиепископ Кирил, Српску епископ шумадијски Сава и проф. Стојан Гошевић, Румунску митрополит Антоније, Бугарску епископ Јован, Кипарску митрополит Хрисант, Пољску епископи Сава и Симон, Грузијску митрополит Давид и епископ Ананије, Чешку протојереј Павле Алеш и Финску протојереј Матија Сидоров и игуман Амвросије. Једино није била заступљена Антиохијска патријаршија, јер њен митрополит Георгије, због ситуације у Либану није могао присуствовати.

Римокатоличка комисија се састојала од четири кардинала: Вилебрандса (Холандија), Ечгераја (Марсељ), Баума и Рацингера (Ватикан), десетак бискупа и 26 професора теологије.

На овом заседању расправљало се о теми „Евхаристија у светлости тајне Свете Тројице”, која је претходно обрађена од стране трију поткомисија у Београду, Венецији и Белгији.

У недељу, четвртог јула, скоро сви православни јерарси служили су архијерејску литургију у грчкој цркви Светих, цара Константина и царице Јелене у Минхену.

У току, пак, заседања ове Комисије, њени учесници узели су учешћа у пријемима који су у њену част приредили баварска влада, градоначелник Минхена и Богословска академија у Минхену.

На крају заседања усвојен је заједнички текст о теми која се расправљала, а до идущег заједничког заседања, које треба да се одржи 1984. године, обрађиваће се тема: „Света тајна крштења и миропомазања”.

Учесници дијалога између Православне цркве и римокатолика (фото: Кајнер)

Да познају Тебе јединога истинитога Бога!

У последњим часовима Свога овоземаљског живота, а пре поласка на Голготу, Господ Исус Христос одлази у Гетсимански врт, у ноћи на молитви, обраћа се Свом небеском Оцу: „Оче! Дође час, прослави Сина Својега, да и Син Твој прослави Тебе; Као што си му дао власт над сваким телом да свему што си му дао да живот вечни. **А ово је живот вечни да познају Тебе јединога истинитога Бога, и кога си послао Исуса Христа**” (Јн. 17:1—3).

Из Спаситељевих речи упућених небеском Оцу „да познају Тебе јединога истинитога Бога”, јасно се види не само Божија љубав према људском роду већ и смисао и задатак човеков на земљи: да упозна вољу Божију тј. да дође до богопознања, јер богопознање ће му помоћи да задовољи вечни живот што је и крајњи циљ човековог земаљског живота. А све ово човек може достићи једино кроз верско васпитање и образовање.

Спаситељева заповест

После Свога васкрсења Спаситељ се, пуних четрдесет дана, јављао Својим ученицима, утврђујући их у вери, говорећи им о последњим тајнама Божијег Царства. А непосредно пред вазнесење на небо Он шаље апостоле у свет и даје им ову заповест: „Идите и начините све народе мојим ученицима... учећи их да држе све што сам вам заповедио” (Мт. 28: 19—20). „Бићете моји сведоци како у Јерусалиму тако и по свој Јудеји и Самарији, и све до краја земље” (Д. а. 1:8), и „проповедајте Еванђеље свакоме створењу” (Мк. 16:15).

Хришћанство је уистини настало апостолским проповедањем васкрслог и прослављеног Господа. А апостоли су проповедали оно: „што смо чули, што смо видели својим очима, што посматрасмо и што наше руке опипаше...” па опет „што смо видели и чули, то и вама објављујемо...” (1 Јов. 1:1 и 1:3). Одмах, у почетку свог проповедања, апостоли су изабрали своје помоћнике, ученике, ко-

ји су им помагали да се брже шири реч Божија. Тако су апостоли „освајали” земљу, а Господ им помагаше потврђујући речи њихове многим чудесима и знацима.

Начин верског образовања хришћана у првим вековима

Са појавом хришћанства појавила се и потреба за хришћанским образовањем. Ову потребу најлакше су могле задовољити хришћанске школе. Но у прво време није било школа, па се за време апостола, а и после њих, хришћанство ширило проповећу преко одређених лица. Сем проповеди, као средство верског образовања и поучавања, служиле су и живе беседе епископа. Доцније су основане и прве хришћанске школе. Тако се у Александрији, још за апостолског времена, појавила хришћанска школа коју је, по предању, основао еванђелист Марко, у којој је држана поука о истинама хришћанске вере за оне који су желели да ступе у хришћанску Цркву. Вероватно да су доцније настале и друге школе при епископским катедрама и у другим градовима.

Васпитни значај религијске наставе и њена неопходност

Најдрагоценије благо човеково јесте вера. Она једина решава многе проблеме и даје одговоре на силна питања која човека обузимају, а на која не може дати одговора ниједна друга наука. Религија је темељ људском друштву и сав морал од ње добија снагу. Она снажи, уздиже и води човека кроз овоземаљски живот, и припрема га за вечни.

Људи су одувек увиђали велики значај религије за свој живот, јер она није људска творевина, већ Божија, дубоко усађена у људско биће. А човек се и рађа са боголиком душом која је, како каже Тертулијан (160—220. г.), по природи „хришћанка”. Зато никаква људска сила и не може изагнати религију из чове-

Човек у животу чини оно што је научио у детињству; главни задатак васпитања је да, на систематичан начин, помогне детету да постане племенит, прав и човек. Смисао и циљ верског васпитања јесте да напоји дете љубављу према Богу, из које извире, сама од себе без принуде, љубав према човеку.

кове душе нити ће је икада моћи угушити и уништити. Историја Цркве то потврђује јер они који су је гонили на крају су се уморили и узвикнули: „Галилејче, Ти си победио” (Јулијан Одступник 331—363. г.). А при знати педагог Хелен Келер, наша савременица, дубоко прожета религијом, пита се: „Шта је човек без религије?”.

Религија с правом заузима видно место у педагошком свету. Како је религијско васпитање преко потребно, а данашња породица није у стању у потпуности да удовољи овоме (будући да захтева много времена и разумевања) она је то препустила Цркви. А Цркви је то право дао њен божански Оснивач рекавши: „Начините све народе мојим ученицима...” и „Проповедајте Еванђеље свакоме створењу” (Мт. 28:19; Мк. 16:15).

Позната је истина да човек чини оно у животу што је научио у детињству. Зато Црква почиње већ са верским просвећивањем деце, чим су дошла до одређеног узраста и релативне зрелости. Почиње дакле са школском децом, да у чисту дечју душу усади реч Божију.

Сврха религијске наставе

Сврха религијске наставе је да од човека начини дете Божије, достојног члана Божијег Царства. А дететом Божијим може бити само онај ко је оплеменио своју душу, упознао Божију вољу, коме је Бог и спасење душе крајњи циљ овоземаљског живота.

По Еванђељу човек је позван да свим својим силама служи Богу и да му се уподобљава: „Будите свети...” (Лев. 11:44; 19:2; 20:7; 1 Пет. 1:36); „Будите савршени као што је савршен Отац ваш небески” (Мт. 5:48).

Дакле циљ хришћанског васпитања је изражен у оспособљавању људи, да у себи обнове помрачену „слику Божију” (Пост. 1:36), и да заслуже синовство у Царству свога Небеског Оца (1 Цар. 3:13; Мт. 6:22—23).

Велики педагози овако су протумачили смисао и циљ верског васпитања: „Морални задатак васпитања јесте, да напоји дете љубављу према Богу, из које извире, сама од себе без принуде, љубав према ближњем... као потребна животна манифестација”. И још: „Сврха религијске наставе јесте, да деца науче познавати Бога и љубити Га”.

Црква жели да своје чланове поучи да знају да љубе Бога, Родитеља и

Створитеља свога, а из те љубави раба се и љубав, према ближњем, јер без оне прве не бива ни ова друга. Затим, родитељи да се брину о деци и о њиховом вечном спасењу, а деца да поштују родитеље, и да их, под старе дане, не изгоне из својих домова и препусте, усамљене, на милост и немилост другима; затим да празнују недељни дан одмора и празник; да не сведоче лажно, да не убију, не украду и да оно што нису ради себи

ни другоме да не пожелe; да се чувају свакога греха као живе ватре, јер је грех узрок свих невоља и страдања, итд.

Дакле, лично савршенство и рад на остварењу Божијег Царства на земљи главно је у хришћанском васпитању, а тиме ће се испунити речи нашег Спаситеља упућене небеском Оцу: „Да познају Тебе јединога истинитога Бога...!” (Јн. 17:3).

Драгослав М. Степковић

Детињство и младост то је време сетве!

Наша кућа, драги мали пријатељи,
то је цео свет у малом.
У кући, као и у свету,
оних који предају животно искуство
и оних који то искуство примају
да би сигурније ушли у живот;
има, дакле, оних који поучавају
и оних који се уче,
оних који се слушају
и оних који слушају.

И као што бисмо желели
да у целом свету царује трајан мир,
а њега може обезбедити једино
међусобна љубав чланова људске заједнице,
тако међу члановима сваке хришћанске куће
треба да влада љубав.
Старији да се брину о млађима,
њиховом здрављу,
телесном и духовном напретку.
Млађи опет, да слушају старије
радо, с љубављу, без роптања,
да су добри, скромни и услужни,
да би једнога дана, кад одрасту,
и њихови млађи њих слушали,
и од њих се учили животу.

Деца треба да се навикну на рад —
што се у детињству навикне
оно остаје целог живота!
Млади треба да добро употребе своје време,
да радо и с вољом уче,
да кад одрасту постану разумни
и корисни чланови заједнице.
Детињство и младост — то је време сетве!
Ко мисли да има добру жетву,
треба на време да се побрине
за добру сетву.
Браћа и сестре треба да живе у миру,
да се помажу и да се воле.

У кући у којој се на све ово пази,
зацариће се мир и љубав
и на њој ће увек бити
Божији благослов!

Одговорност породице за хришћанско васпитање геце

Хришћанска породица не може избегавати своју одговорност за стално преношење упутстава и знања о вери. То преношење се примењује, пре свега, у односу на млађу децу, којој ће у породичној кући бити изложене основне идеје о Богу, о животној Господа Исуса Христа на земљи, о молитви и црквеном богослужењу, о празницима и великим светитељима. Многим родитељима је у испуњавању овог задатка потребна помоћ. Они и сами имају потребу да буду обавештени и уверени како је то важно за њихову децу. Они, исто тако, треба да науче да праве разлику између основне истине, суштине наше хришћанске православне вере и другоразредне традиције народне побожности. Нема ничег лошег у таквим традицијама, али могу бити штетне када се њима даје предност, готово празноверна важност!

ПОСТАТИ ИСТИНСКИ ХРИШЋАНИН значи научити да се прима живот, са његовим вредностима и изазовима, у духу хришћанске вере, а то се не подудара увек са побожношћу на слеђеном од родитеља. Многим родитељима је, у испуњавању њиховог васпитног задатка, такође потребна помоћ. Они, исто тако, треба да науче да праве разлику између основне истине, тј. суштине наше хришћанске православне вере, и другоразредне традиције народне побожности. Нема ничег лошег у таквим традицијама, али оне могу бити штетне по хришћанску веру када им се даје готово празноверна важност и предност над основним истинама вере!

Рекла бих да хришћанско поучавање у породици мора постојано пратити **основне идеје о Богу**: Његовој присутности, Његовој сили, Његовој љубави, Његовој бризи, Његовој правди; познавање извесног броја библијских казивања, а нарочито оних из **Новога завета**; неколико једноставних црквених молитава, основно знање о црквеним службама на којима породица учествује; основно познавање најважнијих празника: Божића, Богојављења, Цвети, Седмице Христових страдања, Ускрса и Духова.

Врло важан је интерес родитеља, нарочито када деца постају старија, у подстицању дечије жеље да науче што више. Родитељи не могу знати све, али они могу показати своје интересовање, своју радозналост, своју жељу да то сазнају. Непланирани разговори, који долазе у неочекиваним тренуцима, имају врло важан значај у васпитању, јер се корисне за одговоре на изненадна дечија питања. Верујем, да родитељи могу да савладају своју тежњу и осећај да се од њих тражи да све знају и да су у стању да одговоре на сва питања. Они ће стварно учинити много више ако са својом децом поделе жељу да пронађу одговоре на сва питања, мислећи отворено о проблемима. Парохијски свештеник такође неће моћи да одговори на сва питања, и мени се чини да се највећи „резултат охрабрења“ састоји у подстицању дечије жеље да пронађу, да потраже обавештење: „**Молите, и даће вам се; тражите, и наћи ћете; куцајте, и отвориће вам се**“ (Мат. 7:7).

Да закључимо: У циљу да се постаје истински хришћанин, породица треба да прими живот, његове вредности и његове изазове, у духу хришћанске вере, а то се не подудара увек са одређеном побожношћу родитеља! Хришћанска породица стално мора да се стара да у оквиру породице успостави однос љубави, описане у Првој посланици Коринћанима, глава 13. Хришћанска породица мора да живи у оквиру дисциплине која је призната од свих њених чланова, имајући у виду све ступњеве хришћанских вредности. У дневне животне навике једне хришћанске породице мора бити унета светлост признања Божијег присуства — у породичној молитви, у црквеним традицијама и слављењима. Васпитање дечије воље, умножавање талената и дарова мора у хришћанској породици да се подстиче и чува у духу хришћанског схватања великих вредности човечије личности.

Софија Куломзин

Да ли је довољно озбиљан наш став у погледу будућности наше геце?

Нова школска година је пред нама. Дух десет месеци дају нам погодну прилику да нашу децу приведемо Христу и да Христа приближимо њима. Сада је време да их обогатимо знањем о њиховом Створитељу, да Га вером и одлучношћу слеђују, да Га воле, да буду достојни и срећни чланови Његовог тела — а то значи Његове Цркве. Сада је време да проценимо наше раније поступке и напоре и одредимо наш правац за ову школску годину. Да ли ћемо чинити исто, или постоји нешто што можемо друкчије учинити у корист боље и плодније жетве. Требало би да размислимо можемо ли учинити нешто више него у прошлости, или ћемо доћи до закључка да је све „баш добро“?

Најважније је одредити погодно време за предавање веронауке и, том приликом, не тражити најлакши пут, већ најбољи! То је врло важно за оне које Христос највише воли. Они су Његови највећи у овом нашем људском свету, јер су они по својој невиности сличнији Њему него што смо ми. Он је њима врло наклоњен и снажно се разлеже Његова претња свима овима који се огреше о њих: **Ко прими једно такво дете у Моје име, Мене прима. А ко саблазни једног од ових малих који верују у Мене, боље би му било да се о врат његов обеси магарећи жрвањ и да потоне у дубини морској. Гледајте да не презрете једног од ових малих; јер вам кажем да њихови анђели на небесима стално гледају лице Мога Оца који је на небесима**“ (Мт. 18:5, 6, 10).

Изван школе време ученика је испуњено многим школским обавезама, спортским и другим активностима и разонодом. Наравно, нико не може баш све чинити, па је питање и у томе чему се даје предност! Смеју ли чак и оне, мање важне активности бити разлог запостављању и кочењу духовног опстанка и раста наше деце?

Желимо да кажемо свештеницима:

Да ли сте са своје стране учинили све што је било могуће да охрабрите родитеље да своју децу шаљу на веронауку?

Да ли знате **ДА СТЕ ВИ НАЈОДГОВОРНИЈИ И СТВАРНО ОСПОСОБЉЕНЕ ЛИЧНОСТИ** да помогнете и организујете верску поуку у својој парохији, да се свом силом напрежете у овом послу и да у њему највише „повучете“!

Да ли се осећате да вам је испитни одбор у богословији „признао спремност за вршење вероучитељске дужности?“ Да ли знате да то Црква од вас тражи и очекује с пуним правом?

Да ли сте покушали да се састанете са верујућим родитељима, својим парохијанима, да утичете на њихову свест и да им кажете да сте ви вољни и чврсто решени да при своме храму организујете један здрав веронаучни програм за нашу верујућу младеж?

Желимо да кажемо родитељима:

Да ли сте озбиљно забринути у погледу краја животног пута ваших најдражих — ваше деце? То ће бити врата. Каква врата? Врата вечне радости или врата која воде у вечну осулу? Да ли мислите уопште о оном историјском тренутку када ће ваше дете, управо тада већ неће бити дете, моћи после вас да каже: „Мама и

тата, неизмерна вам хвала што сте се бринули да сазнам за вечни живот, да верујем и да волим мог најслабег Спаситеља — то ми је помогло да сада будем са Њим вечно у друштву са анђелима и светима!“ Или, сачувај Боже, „Ви сте ми припремили све што је потребно за привремени живот и угодност; ви нисте штедели време, труд и средства за моје тело, али за угодност моје душе нисте се много старали, и зато сам ја био а и сада сам далеко од драгоценог присуства у близини мога Господа“.

Погледајмо шта други народи, неправославне вере, чине за религиозно васпитање своје деце. Упоредимо себе са њима! Како ћемо проћи на тесту и одржати се у поређењу са њима? И не само са њима, већ и са другима у свету. На пример, важна је чињеница, да јеврејски родитељи, у једној западној земљи, потроше око 400 долара годишње за свако своје дете да би га научили јеврејској религији и традицији. У истој тој земљи, римокатолици потроше 300, а протестанти 200 долара за религијско васпитање једнога детета. Ви врло добро знате колико ми потрошимо у нашим напорима око одржавања верске наставе.

Пажљиво мотрећи на наше време, уочавамо да је Христос стварно и стиснут из дневног и недељног програма и распореда наше деце — деце верујућих родитеља! Просто нема „собе“ за Њега, као што није било собе у Витлејему где би се Богомладенац Исус родио. Изван школе је тенденција да деца буду заузета разним разонодама, спортовима, активностима како би се Бог истиснуо из дечијег програма. Наравно, нико не може све чинити, питање је, дакле, права првенства — чему се даје предност. Да ли су разне активности много важније него духовни опстанак и раст наше деце? Избор је врло јасан: ствари мање вредности имају бити напуштене.

Има много важних одлука које родитељи треба да донесу, и нека им Бог помогне да правилно одлуче у славу Божију и за добро своје деце.

Препоручујемо искрену и ревностну молитву за помоћ одозго у овом важном послу у парохијама Српске православне цркве, за добро Христових најдражих пријатеља у нашој средини.

Рајко Обрадовић

НЕ ТРЕБА ОЧЕКИВАТИ НЕКЕ РЕЗУЛТАТЕ на пољу духовног напредовања наше деце, ако се сва настојања своде само на одржавање верске наставе у виду сувопарних школских часова (од таквих је увек било више штете него користи).

„Свесно доживљавање божанства“, „сазревање религијског живота“ може бити пружено стварним учествовањем у богослужењу (већ према узрасту и способностима) са разумевањем онога што се тамо догађа — учествовањем када дечаци (одевени у стихаре) прислужују у олтару, а девојчице се (одеване у народну ношњу) старају за ред у храму, када и једни и други певају за певницом или у хору, читају псалме, Апостол, Вјерују, Оче наш итд. Ако из било којих разлога то још није могуће у свакој парохијској цркви, биће могуће у оближњем манастиру или градској цркви. Биће могућа и заједничка озбиљна припрема за св. причешће и заједничко причешћивање о празницима; биће могуће заједнички припремљено активно учествовање деце више парохија на богослужењима приликом храмовних и манастирских слава. Колико, нпр. само једно крштење у манастирском храму, или једно венчање тамо, могу бити увеличани припремљеним учествовањем деце више парохија (прислуживање, певање, читање Апостола, хорско рецитовање Оченаша и Вјерују итд.)! То су прави доживљаји како за родитеље и кумове новокрштених, или за младе супружнике, тако и за децу која у томе учествују, и тиме постепено усвајају прави смисао светих тајни... То су путеви праве верске поуке. О њима ваља да размислимо, да их припремамо и остварујемо.

ЈЕДИНИ РОЂЕНДАНИ КОЈЕ ЦРКВА ПРОСЛАВЉА

Кад се у једној породици роди дете то је, у већини случајева, радостан догађај. Радостан за родитеље, јер је то ново биће остварење најлепших родитељских жеља. За дете су увек везане и оне жеље и наде, које његови родитељи сами нису успели да остваре у свом животном плану. И сасвим је онда природно што се дан рођења једног људског бића сматра најважнијим датумом у његовом животу. Отуда се уобичајило од давних многобожачких времена да се то прославља, и то не само онај дан кад се дете роди него сваке године; мада се ни за кога од тих новорођених не зна какав ће бити у своме животу: да ли ће бити понос или ће горко разочарати и своје родитеље и све оне који су се обрадовали његовом рођењу.

Но, без обзира на то сви му жаже ле на рођендан већином само оно што је по мишљењу света најуносније у животу. Једни му желе да буде добар лекар, други — добар инжењер, добар правник, професор, агроном, економист, учитељ итд. већ према томе шта се боље плаћа. Ретко ће му ко пожелети да буде добар рудар, радник и др., а врло ретко или никако му не жаже да буде у исто време и добар хришћанин и племенит човек. Сви му желе тако неки ванредан успех, комфор, сјајан живот пун забаве а нико му не пожели сјајну скромност и добро срце. Многи му желе да узмогне што боље и што обилније задовољити своје физичке потребе, да има у изобиљу средстава за живот. Другим речима: живи и пусти друге да живе. Све само земаљске желе, а оне представљају сиромаштво духа. Даље, сви му желе велик ум а ретко ко племенитог срце. Међутим, племенитости је тако мало међу људима и поред толико великих умова! Мало је добротe и племенитости, а Господ Христос је највише ценио оне који доносе људима доброту и друга духовна добра; не материјалних добара, рангова и каријера, што су највише ценили фарисеји Његовог времена. Тога је увек било и има доста, већ добротe и племенитости треба више. У томе се увек оскудевало. Интересантно је да су вође народа увек обећавали само хлеба и игара. То су још римски владари обећавали за народ а за себе раскош и одвајање. Међу-

гим, Христос је увек наглашавао да човек не живи само од хлеба тј. од саме хране. То још није довољно да би човек могао живети као човек. Данас је то, више него икада, свима јасно. Јер хране има и птица у ваздуху, и риба у води, и животиња на земљи. Није дакле у томе сва вредност живота на земљи. Нити у томе колико ко поједе и наигра се у животу. Зато Христос није ни проповедао борбу за мало хлеба и много игара, него борбу за светао и правичан живот, живот испуњен моралним вредностима. А судећи према жељама већине савремених људи изгледа да се највећа мудрост живота састоји у томе да се што више узме од живота а што мање даде. Увек се препоручују тзв. „уносна“ занимања. А ретко ће ко пожелети новорођенчету да буде сејач добротe, милости и правде, а нико му, баш нико, неће пожелети да и живот свој жртвује за свога ближњегa. Међутим човек у еванђелском смислу је онај који од живота и од људи узима што мање а даје што више може. Такви стварају племенита дела, шире светлост око себе и дижу веру у човека. Такви улазе у историју једнога или свих народа, као корисни људи за сва времена. А пошто се приликом рођења детета не зна какав ће оно бити човек до краја свога живота, то Црква није увела обичај да слави рођендане својих чланова. Осим тога то и није његова заслуга што се неко родио него је дело његових родитеља.

Хришћанска Црква има у своме календару стотине светитеља, мученика и исповедника, којима је посветила дане ради успомене на њихов живот и њихова дела. А има и на хиљаде других великих и заслужних људи и ван календара. Али Црква слави свакога од њих на дан њихове смрти а не на дан њихова рођења. Зашто је то тако? Има то оправданог разлога. Пре свега, Црква цени човека по његовим делима, а не по његовом рођењу и празном пореклу. А каква ће бити дела једног човека може се оцени-ти само на крају његова живота, кад се заврши венац година и дана његових. Јер, да ли ће неко завршити свој живот као користан члан људског друштва, или као непријатељ тога друштва, не може се знати о дану његовог рођења него на дан смрти ње-

гове. Многи од оних чије су рођендане прослављали његови ближњи разочарали су и те ближње, а неки и цео народ из ког су потекли. Многи од оних чијем су се рођењу обрадовали, очемерили су своје родитеље и оцрнили њихово име и њихове дане. Било је много и оних, који су се родили и одрасли у свили и кадифи, а живот провели недостојни човековог имена. Било је и оних који су рођени у слави а живот провели у срамоти.

Стога је велико питање да ли је срећа за друштво што се неко родио или би боље било да се није ни родио. А пошто се то не може унапред знати то Црква, сасвим логично, није усвојила обичај да се празнује дан рођења њених чланова него њихов крај, јер „конец“ дело краси и поколења делу суде, по заслуги дају сваком.

Међутим, како у сваком правилу има изузетака, то и овде има изузетака, јер су и то изузетне личности, на које се ови изузеци односе. То су три највеће личности у хришћанском свету, за које се унапред знало, преко пророка, какве ће то бити личности по своме животу и раду. То су једина три рођендана које Црква прославља: рођење Господа Исуса Христа, Пресвете Богородице и св. Јована Крститеља. Приликом њиховог рођења већ се знало зашто су они дошли на свет, и знало се да ће они своје животе положити за правду и добро свих људи.

Данас је рођендан једне од те три личности: рођење св. Дјеве Марије или Мала Госпођа јер име: Марија значи Госпођа а значи и Надежда. А пошто је на дан рођења била „мала“ то је, природно, и празник назван Мала Госпођа или Госпојина, а не значи да је то и мали празник. То је и те како велик празник; празник који је у срцу милиона и милиона људских бића у свим крајевима земље. Лик св. Дјеве Марије налази се у свим хришћанским црквама, кућама, собама, на зидовима над креветима и узглављима. Њено име спомињу у племените сврхе и велики и мали, и путници и морепловци, борци и радници, а у тежким тренуцима живота спомињу је у нади и молитви чак и они који иначе у свакодневном животу и не мисле на дан њенога рођења. Ниједно име у историји целокупног човечанства није толико спомињано у свим приликама човекова живота као име пресвете Дјеве Марије. Зато што је кроз њу дошао благослов свима племенима и народима на земљи. Зато и њен рођендан Црква слави као дан највеће и најзаслужније жене и овога и онога света.

Никола Антић

Бугарска православна црква

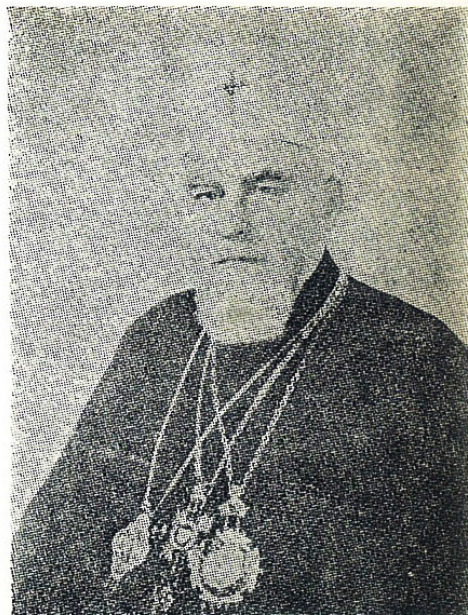
Непосредно после досељавања Словена на Балкан (у 5—6. в.), долази и бугарски народ из степа око Волге (Волгари-Болгари), па се у додиру са нама асимилисао и примио наш говор — словенски говор.

Бугари су врло рано формирали своју државу, а у додиру са Византијом почели су примати и хришћанство. Борис I крстио се 864/865. заједно са народом (од самог византијског цара) и добио име Михаило. Тако је Бугарска прва словенска земља која је покрштена. Рим је желео да он по-

крсти Бугаре па је, у том циљу, слао и своје мисионаре, али се Борис приклонио Цариграду између осталог и због тога јер је младој самосталној бугарској држави била потребна и самостална Црква а за то папа није имао разумевања.

За даље јачање хришћанства у Бугарској врло је важна мисија ученика св. браће Кирила и Методија, нама добро познатих „петочисленика“ — Климента, Наума, Ангеларија, Горазда и Саве. Захваљујући њима створена су два важна духовна центра Јуж-

Црква св. Александра Невског у Софији

Бугарски патријарх Максим

них Словена: Охрид и Преслав. Ту се отварају прве школе и учи први домаћи свештенички кадар, и одатле се шири писменост на ћирилици по свим словенским земљама.

На сабору у Цариграду 870. (по неким 879.) добила је Бугарска црква аутономију у рангу архиепископије. Први поглавар био је архиепископ Јосиф са седиштем у Плисци а потом у Преславу.

Борис — Симеон (893—927) водећи сталне ратове против Византије, прогласио се за „цара Бугара и Ромеја-Византинаца“ а на сабору у Преславу 918/919. прогласио је и архиеп. Леонтија за патријарха, што Цариград није признао па је тако дошло до расцепашизме, изглабене у време цара Петра (927—969).

У наредном периоду због византијских освајања морало се седиште бугарске државе и Цркве премештати на југозапад. Тако је 972. г. патријарх Дамјан прешао у Софију, а његов наследник Герман у Воден (сев. Грчка) па у Преспу. Два последња патријарха седела су у Охриду. Византијски цар Василије „Бугароубица“ победивши 1014. год. на Беласици Самуила „цара Бугара и Грка“, уништио је остатке бугарске државе а њену Цркву потчинио грчкој архиепископији у Охриду.

Крајем 12. в. Бугарима је пошло за руком да се опет ослободе, а папа Инокентије пожурџи па пошаље цару Колојану царску круну а епископу у Трнову палијум не би ли их приволео на унију. Овај покушај Рима је пропao, а источни патријарси 1235. год. на сабору у Ламбасакосу, обнове самосталност Бугарске цркве у степену патријаршије. Била је то пета по рангу помесна Црква. Велико Трново је постало важан духовни центар Исто-

Саборна црква у Варни

ка јер је Цариград од 1204. до 1261. г. био у рукама Латина. Свети Сава је на путу из Јерусалима умро у Трнову.

Нови процват духовног живота у Бугарској, као и у Србији па и даље (Румунији и Русији) донео је исихазам, у православном свету чувени мистички талас 14-ог и каснијих векова. На жалост, доласком Турака овај процват у животу Цркве је ометен. 1393. год. пало је Трново, а патријарх Јефтимије мученички убијен. 1453. (а по некима у 16. в.) укинута је самосталност Бугарске цркве, и ова је ушла у састав Цариградске патријаршије. Духовни центри, кроз дуги период ропства, били су манастири, нарочито Рилски и Зограф у Св. Гори. Велики је број мученика пострадалих у то време за веру и отачаство; сем поменутог патријарха Јефтимија још и муч. Јован († 1784) муч. монах Онуфрије († 1818), муч. Лазар († 1862) и многи други.

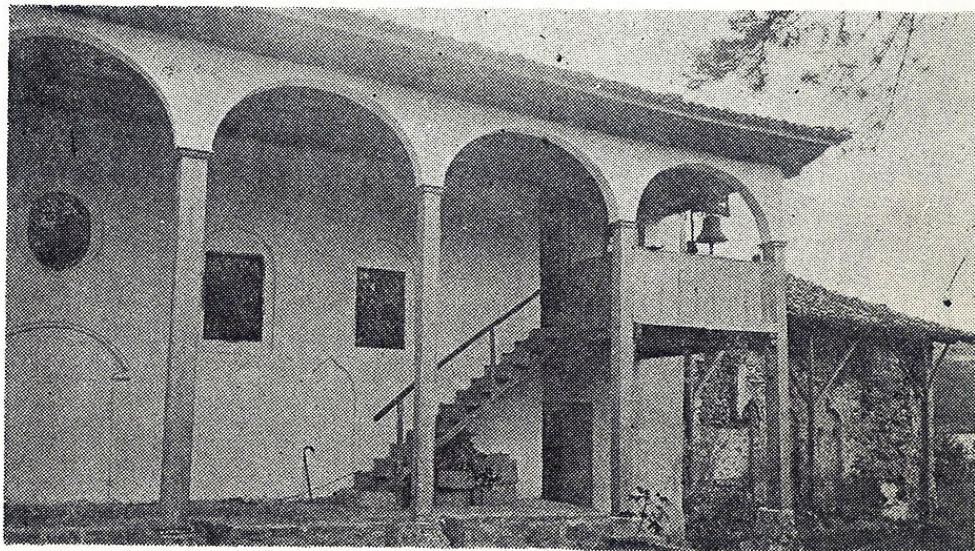
У 19. в. заједно са борбом за слободу расла је и свест о потреби поновног успостављања самосталне црквене организације, али је Цариградска патријаршија оклевала да то учини. Зато Рим одмах понуди унију коју неки малобројни примише (отуд данас у Македонији унијати).

1870. султан Абдул Азиз издао је ферман којим је у Цариграду формирана Бугарска егзархија, формално и даље под цариградским патријархом (он се имао помињати на литургији и од њега се добијало св. миро).

На црквено-народном сабору 1872. изабран је први егзарх Антим и донет је Устав егзархије. Синод васељенске патријаршије осудио је бугарску егзархију за стварање шизме и формал-

но је изоловао од осталих помесних цркава (док су фактичке везе и даље постојале, па је тако Бугарска од 1872—1917. св. миро добијала из Русије а од 1917—1945. из Румуније).

Следећи егзарх, Јосиф, преместио је седиште егзархије из Цариграда у Софију (1913). После његове смрти (1915) остала је катедра егзарха упражњена читавих 30 година, све док на њу није 1945. г. изабран егзарх Стефан, а Буг-

Црква Светих четрдесет мученика у Трнови

гарска црква призната од васељенског патријарха Венијамина за аутокефалну.

1948. г. егзарх Стефан био је смењен и послат у Бачвански манастир где је 1957. г. умро. Стање у Бугарској егзархији било је нередовно (убиство митрополита Бориса, хапшења епископа и свештенства итд.) све док 1953. г. није на црквено-народном сабору у Софији прокламована поново Бугарска патријаршија, а за патријарха изабран енергични митрополит Кирил († 1970). Доласком на чело Бугарске цркве патријарха Максима (1971) стање се у овој помесној Цркви видно унапредило: духовне школе спремају свештеничке кандидате, издају се верске публикације, нормализовани су односи са свим сестринским црквама, а Бугарска црква се активно укључила у екуменски покрет.

Односи између Бугарске и наше Цркве су још из давних времена добри: св. Сава је радо ишао у Бугарску па га је и смрт задесила код бугарског патријарха.

1347. г. приликом проглашења српске патријаршије узео је учешћа и бугарски патријарх Симеон, а постојале су и династичке везе, нпр. цар Душан се оженио бугарском принцезом Јеленом.

Све док на Балкан није дошао са Запада национални романтизам и идеје Париске комуне, на Балкану није постојало питање ко је бугарски а ко српски светац, мученик или просветитељ. То питање није постојало ни за св. браћу Гирила и Методија ни за њихове ученике, ни за св. Јована Рилског, ни за св. Саву као ни за Григорија Цамблака. Тек у 19. а нарочито у 20.в еку искрсла су питања која вековима нису постојала, а све у духу политике „завади па владај“ коју воде велике силе и у чијим су рукама мали народи као играчке.

Бугарска црква има данас 12 епархија: 11 у земљи и 1 за САД, Канаду и Аустралију. Сем тога, има своје парохије у Будимпешти, Букурешту и Бечу, а у Цариграду још има свог егзарха.

На Св. Гори постоји манастир Зограф који држе бугарски монаси.

Бугарска црква има 23 епископа од тога 11 митрополита (сваки епископ на епархији је митрополит). Црква је подељена на 70 намесништва са 2600 парохија и око 2000 свештеника. Службе се у 3200 цркава и 500 капела. У 120 манастира живи 400 монаха и монахиња. У Софији се налази Духовна академија.

У Софији у цркви Св. Краља налазе се мошти св. краља српског Милутина.

НАШИ ХРАМОВИ

КАРАЂОРЂЕВА ЦРКВА У ТОПОЛИ

Град Тополу, који се налази у срцу Шумадије, основао је и прогласио својом престоницом врховни народни вођ Борђе Петровић Карађорђе.

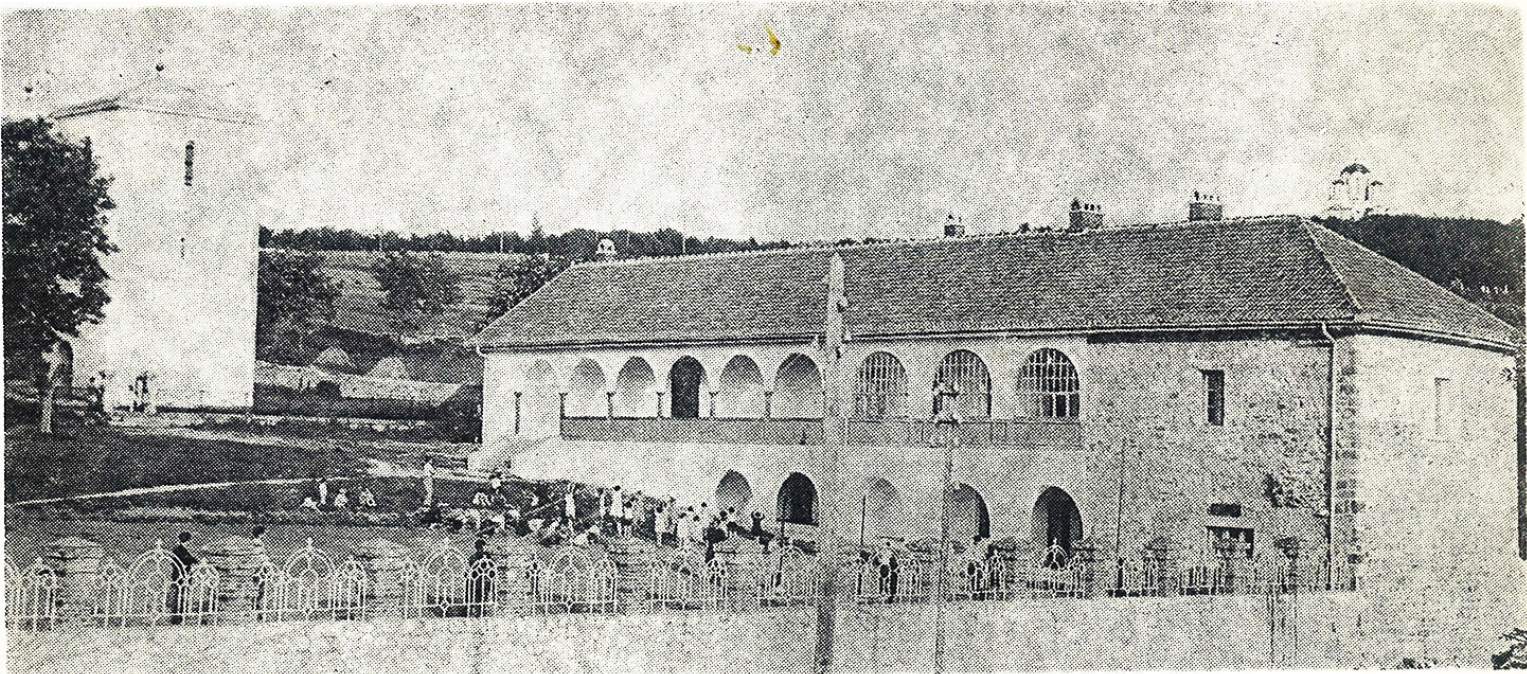
Топола се првобитно звала село Каменица, свакако због речице Каменице. Кроз Каменицу је пролазио друм за Београд, и код места званог Кречане било је једно дрво „Топола“. Ту су се кириџије заустављали, одмарали и договарали за нове састанке „код Тополе“.

Тако је старо име села Каменице замењено новим Топола.. Ту на десној обали речице Каменице, где се данас налази варошица Топола, Карађорђе је себи саградио кућу од брвана са више пушкарница и споредних зграда, амбаре кошеве, качаре и подруме. Живео је као и сви остали мештани, бринући се за своје имање, које се налазило у засеку Крћевцу.

У тој Шумадији, плодној и у то време веома шумовитој, са таласастим брдима и пропланима, раштрканим кућама и стајама, одиграли су се сви главни догађаји новије историје српског народа. У њој је село Вишевац где се родио Карађорђе. Ту је и село Маслошево одакле је Петар,

отац Карађорђе, узео себи за жену Марицу, која му је родила првенца Борђа. Затим село Орашац, у коме су се 1804. године састале народне старешине, договорили се да дигну устанак на Турке, и изабрали Карађорђа за народног вођу. Ту је и планина Рудник, сведок првих борби за ослобођење од Турака, и манастир Вољавча, у коме је била прва и највећа управна и законодавна српска скупштина „Правитељствујушчи совјет“. Ту су, једном речју, сва она историјска места, која и данас чувају успомену на храбра и велика дела војда Карађорђа, његових сарадника и народа, у устанцима за ослобођење од Турака почетком прошлог века.

Године 1811. пошто је очистио Србију од Турака, Карађорђе подиже у Тополи конак са седам соба, трпезаријом и гостински конак. У исто време он зида и цркву, и Тополи даје значај тврђаве и престонице. Тако Топола постаје центар државног живота, зборно место народа из ослобођених и неослобођених крајева. У њој Карађорђе прима и стране посланике за преговоре и договоре. Цркву Карађорђе подиже на источној стра-

Поглед на Карађорђевог конак (данас Музеј) и звонару у Тополи. Доле иконостас цркве у Тополи

ни града Тополе, а у црквеној порти зида школу и стан за учитеља, кога је сам набављао и издржавао.

Обнављајући Тополу, Карађорђе је нарочиту пажњу посветио зидању цркву, јер је желео да подигне себи задужбину и у њој своју породичну гробницу, а по примеру наших средњовековних владара. Та стара Карађорђева црква, која је доцније порушена, преправљена и као таква очувана и данас у Тополи, била је зида на свод, са једним кубетом и звонаром у југоисточној кули тврђаве, у којој су била три звона. Црква је била покривена ћерамидом, а кубе клисом. Гробница је била спремна у цркви уз иконостас. Више западних врата узидана је камена плоча са рељефним грбом, више кога пише „Србија“, а испод тога стоје ови редови:

„Изволенијем Оца поспешнијем Сина и совершенијем Стаго Духа совршесја сеј сти храм рождество Пресвјатија Бци при императору Александру сеи русискому самодршцу с трудом благовернаго гдина Георгија Петровича врховнаго вожда сербскога народа и супруге его Елене и наследника их Алексија: лето Господња 1811”.

Све ове грађевине: црква, школа, град, конак, тврђава, рађене су по замисли Карађорђевој. Он је и сам помагао мајсторима када су му по слови допуштали...

Само две године доцније — 1813 — Србија је поново изгубила слободу, и Турци поруше тврђаву, конак, школу и цркву у Тополи. Народу је било допуштено да само цркву оправи, како би се имао где Богу молити. Све

остало било је у рушевинама до 1842. када је на престо Србије дошао кнез Александар Карађорђевић, син Карађорђе. Иако Топола није била више престоница, Кнез је поклањао велику пажњу њеном напретку. Обновио је порушену тврђаву и конаке, и подигао и друге зграде ван градских зидова. На западној страни тврђаве, с друге стране друма, у Карађорђевом шљивику, подигао је гостионицу за путнике, а мало ниже од ње касарну. Јужно од тврђаве подигао је кућу за свештеника, а ниже ње, већи број лепих сеоских кућа. Северно од тврђаве подигнута је среска и општинска кућа, а даље од њих, с обе стране друма, пружала се читава улица дућана за вашаре, који су се држали два пута годишње. Осим дућана била је и других зграда дуж друма.

Кнез Александар је такође и цркву, задужбину свога оца, обновио и украсио, а нарочито иконама за иконостас које је радио, у то време, чувени српски сликар Димитрије Јовановић. (Данас се тај иконостас налази у цркви у Горњој Трешњевци). Тако обновљена и украшена црква у Тополи била је поново освећена 1848. године од стране тадашњег спрског митрополита Петра Јовановића.

Године 1858. по одласку кнеза Александра Карађорђевића из земље, Топола нагло опада, а 1877. године, за време Тополске буне, тврђава беше порушена, као и један део варошице. Услед нових железничких путева она губи и свој економски значај и постаје обично село. Тек 1882. године била је проглашена за варошицу.

За све време бурне прошлости наше народне историје, 19. столећа, Тополска црква је имала изванредан значај и због трагичне смрти Карађорђе. По повратку у Србију, после пропасти Србије и њеног поновног пада под турску власт, Карађорђе је убијен 1817. године, а његово тело сахрањено је у Радовањском Лугу. Његову главу одсекли су и однели у Београд, да је покажу београдском везиру, затим су је одрали напунили памуком и послали у Цариград, као доказ да више нема међу живима Црног Борба, тог народног вође који је толико мук и страха задавио Турцима, а лобању сахране у порти с јужне стране старе Саборне београдске цркве.

Кнегиња Јљубица, жена Кнеза Милоша Обреновића, коју је Карађорђе венчао 1807. године, из поштовања према убијеном куму, пренесе Карађорђеове посмртне остатке из Радовања у његову задужбину у Тополи, а главу из Београда, и заједно са телом побожно је сахрани 1817. године. Тако су Карађорђеви посмртни остаци почивали у гробници његове задужбине, коју је он себи направио у цркви пред иконостасом.

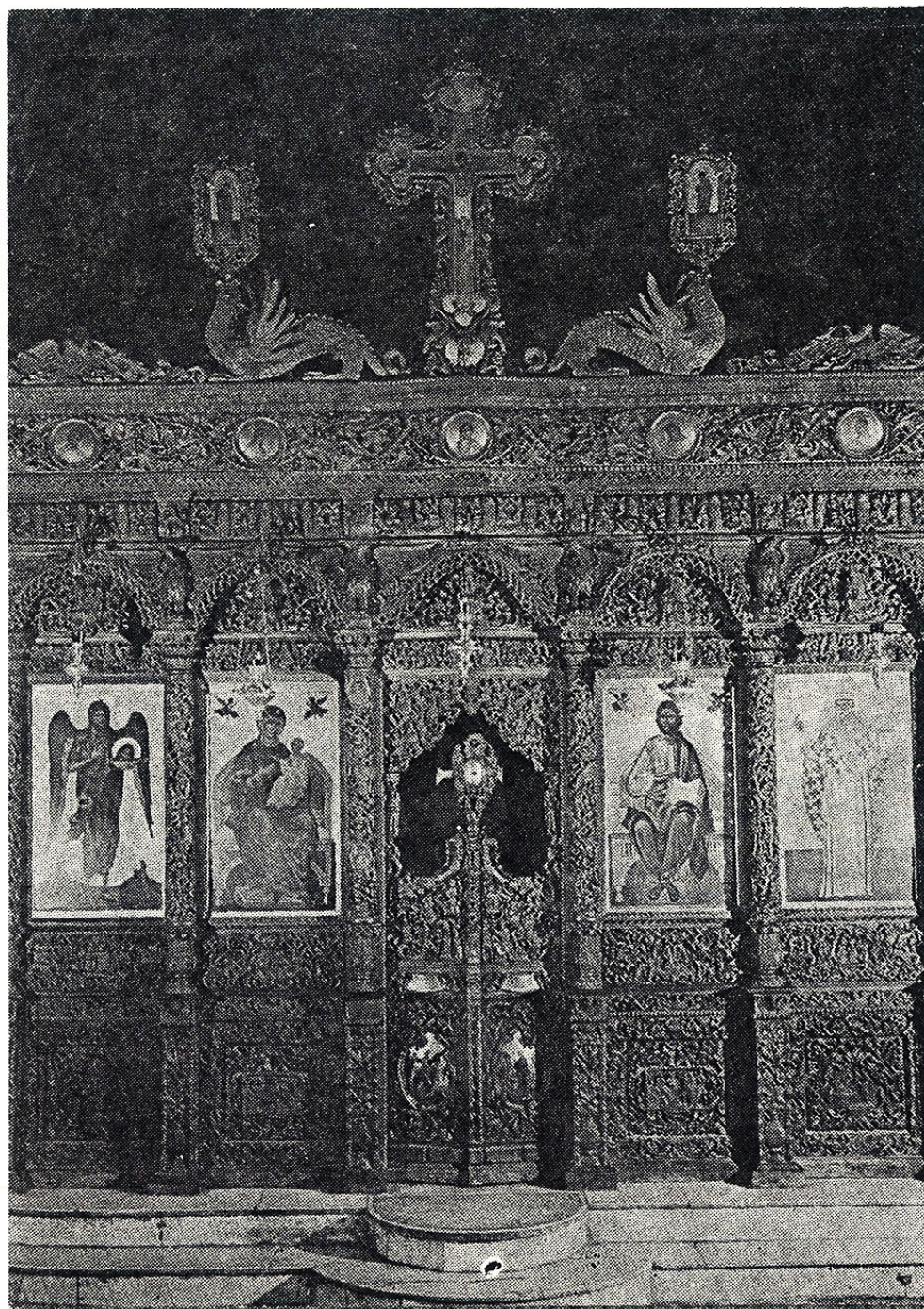
Кнез Милош Обреновић је направио нову гробницу у југозападном углу цркве, оградио место и у зид ставио надгробну спомен плочу са натписом „Овде леже кости Георгија Петровића Чернаго”.

Топола, од дана када су пренесени посматрени остаци војда Караборџа, постала је место поклоништва. Народ је долазио не само да се поклони гробу овог великана, већ да потражи и исцелења у болести, верујући у чудотворну моћ моштију овог мученика и јунака за народно ослобођење и уједињење. У моћ исцелења на гробу Караборџевом веровала је и сама кнегиња Јубица. Она је, у свом великом душевном болу, бојећи се Божје казне, водила 1825. године своје синове Милана и Михаила у Тополску цркву, и полагала их на Караборџеву гробну плочу, молећи се Богу за њихово исцелење. Много доцније, и сам Александар Обреновић, није могао а да не посети гроб овога народног хероја, и да се ту, полагајући му венац,

не помоли Богу за покој Караборџеве душе и за своје здравље. Том приликом подарио је бакарни покривач за Тополску цркву, који су Аустријанци скинули и однели за време окупације у I светском рату.

Поред Караборџа, у његовој задушбини у Тополи, као и у порти, сахрањени су неки чланови дома Караборџева, и његов буљукбаша (капетан) Петар Јокић. Тако је Караборџева црква у Тополи добила свој историјски значај.

Данас, обновљена од стране Завода за заштиту споменика културе, она је и светиња и културно-историјски споменик српског народа, сведок једног бурног и тешког периода српске прошлости.

„Истеривач ђавола“

Говорити о неком филму, у исто време, значи описивати неки догађај или препричавати неку књигу. Савремена научна и техничка достигнућа, омогућавају нам да многе догађаје, који су се десили у далекој историји, доживимо интимно, седећи у соби, и мирно гледајући, неки филм. То је, на првом месту, уштеда времена у односу на неку књигу коју би читали два-три дана, а на другом, просто једно уживање, разонода и, евентуално, саучествовање у догађајима. Зато је филм корисна ствар, мада, зависи од тога шта се гледа и како се схвата и прима то што се гледа.

Филм, којим бих хтео да упознам хришћанску омладину, зове се „Истеривач ђавола“. Веома је повезан са религијом што ће читаоце подстаћи на озбиљно размишљање колика је област религије, шта је то теологија и шта значи бити свештеник. Да религија заузима једно посебно место у науци, то знају не само научници, већ и сценаристи филмова ове врсте којих је данас јако мало.

Овај филм је америчке производње и доживео је незапамћени успех, што сведочи и велики број продајних биоскопских улазница. Што се тиче успеха код нас, може се рећи да је бар, с обзиром на данашњег човека који на религију гледа кроз призму сумње у којој види старе Индијанце, врачеве, причине за малу децу итд.

Сам назив филма, кажу, у човеку изазива радозналост: ко је тај што истерује духове? Огромном успеху, о коме је напред било речи, поред вештине глумаца, допринела је и музика која вреди исто толико колико и текст, јер је она покретач свега онога што у нама ствара страх и трепет. Догађаји у овом филму су стравични, па се овај филм може назвати уистини психолошким.

Радња се одиграва у време шездесетих година, које су, по свему судећи, унеле велике новине како у филму тако и у много чему другом. У то време, када је човечанство почело да обраћа више пажње на цивилизацију, после оних суморних година рата, у Америци се, бар на платну, делио један чудан и дотле незапамћени догађај.

Дванаестогодишња девојчица, по имену Џејн, ћерка богатих родитеља, била је опседнута неким чудним појавама које је само она примећивала у кући. У њеним очима ствари су постепено губиле свој значај, а пажњу би обраћала на све оне шуме око себе у које би се уносила када би сама остајала у кући. Чинило јој се као да је на себи осећала туђ поглед особе која јој се није показивала. Ноћу би на тавану чула ужасну буку у неке крике који нису били људски. Неколико дана касније, пошто је овакве и сличне појаве све више опајала, била је приморана да се повуче у себе и озбиљније размотри ове догађаје. Ствари су почеле да узимају шире размере, па је тако девојчица постала део тих застрашујућих појава. Боја гласа је почела да се мења, поглед — као да је наговештавао убиство а понашање је било такво, да се њени поступци у појединим тренуцима, нису могли ничим нормалним оправдати. Понекад би све било добро и природно, али би то кратко трајало. Да би бар однекуда добила помоћ и сазнала шта је заправо све то, мала Џејн је отишла код маме у собу и запитала: „Мама! Шта се то дешава са мном?“ Мама је била ван свести, јер је и раније приметила да са ћеркицом нешто није у реду. „Ништа мила моја; све је у реду, само ти буди добра“. А онда је опет, по ко зна који пут, чула онај продоран и страشان смех своје девојчице, који ју је уверавао у супротност малопре изговорених речи.

Девојчица, никоме ништа дужна, сваким даном све је више губила црте и карактеристике људског бића. Једног дана, док су сви седели за столом и ручали, кашика и виљушка испред овог детета, почеле су саме да се дижу. Она је косим погледом час лево, час десно, не померајући главу, гледала своје изbezумљене родитеље уз језиви осмех. Њима се крв ледила у венама, док је она била задовољна оним што је било у њеној моћи. Оно што је сада било у моћи њених родитеља, то је да позову лекара што пре, јер од некадашње лепе девојчице, сада је постало неко извештачено створење, које није било свесно самог себе. Када су лекари дошли она је била у кревету и мирно лежала. Нема тих речи које би сада могле да опишу ову, без сумње, ванземаљску појаву. Девојчица је била права наказа са мушком бојом гласа, који је плашио људе, поглед крвав, лице сво исечено ножем, а на прстима као да су биле канџе. Прво што су ови људи урадили, везали су је за кревет да би били сигурни да им се неће ништа лоше десити за време прегле-

да. Кад је преглед обављен, уз велики страх, следила је дијагноза лекара, а то је било оно најважније. Један од лекара, иступивши испред свих, рекао је да је настао поремећај у мозгу, и да се та болест, до сада непозната медицини, може тешко излечити. И лекари су били забринуте овим нечувеним призором. Ко зна који би био следећи корак ових родитеља да им једна њихова пријатељица није рекла да позову свештеника, јер ће само он моћи избавити мука њихову девојчицу и њих.

Овде ћемо направити паузу, јер тек сада долази онај део који се тиче нас хришћана. Пре свега, треба рећи, да родитељи ове мале јадне девојчице нису били толико побожни да би, својом вером у Свемогућег Бога, могли спречити оно најгоре. Били су слаби хришћани, па су мислили (а не веровали) да ће свештеник помоћи. Веровали су и то да им свештеник неће узети толико новца колико лекари. Овде је „свемогућа“ медицина морала да уступи место религији раширених руку пред овом застрашујућом појавом. Сада се на платну појављује свештеник коме предстоји борба са оним кога је он добро знао и чији је непријатељ. Једино је он знао да испред себе има самог Ђавола који је учинио да ово дете постане оруђе кроз кога би он деловао свом снагом.

Кад је пала ноћ, и када се град (стишао) умирио од свакодневне буке, два свештеника су дошла у стан неоређених родитеља знајући добро шта их чека. Један од њих, о. Карас, био је веома стар. Раније је такође имао сличан случај у Источној Африци, где је лечење једне енергумене особе трајало шест месеци. Други веома млад и неискусан, стрепо је од призора кога је сам у глави стварао пошто још није видео девојчицу.

Чим су дошли одмах су затражили да уђу у собу где је зли дух мучио девојчицу. Свештеник Карас је први отворио врата и стао. Гледао је особу испред себе, једним хладним погледом који је говорио колико спремности и искуства има овај свештеник. Онај други, држећи се за његов рукав, сакрио се иза њега и сав се тресао незнајући да ли гледа човека или демона. Ову тишину и празнину, разбио је Сатанин глас: „Знам ко сте! Одлазите! Одлазите!“ Ово нимало није збунило Караса јер је на то већ био навикао. Оба су затим ушли у собу и затворили врата. Нису губили време већ су одмах почели да читају припремне молитве. У тим тренуцима, једним страховитим трзајем, ово дете је покидало канап, којим је било везано, и

умртвљеним погледом гледало час једног час другог свештеника. Овај млађи је пришао кревету и почео да разговара са демоном кога је испред себе имао. Разговор је био више психолошки, припремни и није дуго трајао. У једном моменту демон је почео да говори на грчком и латинском, што је потврђивало да је ова појава била сам Ђаво. Чинило се као да су ове две особе, непријатељи једна другом, зближиле и да ће се све одвијати без проблема. Али баш тада демон је у девојчици почео да изговара свакојаке ружне и богохулне речи. Свештенику ништа друго није остало него да узме крст у руке и да знаменује ово чудовиште. Но, чим је ухватио крст и освећену воду, кропио је главу овог детета, а на њој су капљице ове воде почеле да стварају пукотине на лицу, а из уста је излазила нека зелена и густа течност која је умазала свештеника и крст у његовој руци. Тада је демон почео тако да ломи дете у кревету, напред-назад, као да је оно од гуме. То се дешавало невероватном брзином а уз одвратне крике, а који нису нимало личили на глас или плач малог детета, јер су били замењени демонским урлицима. Сада је, пак, свештеник морао да испоји тако јаку веру како би ова девојчица могла да оздрави. Почео је да заклиње злог духа да изађе из ње, али уместо да крене на боље, бивало је све горе јер се баш овоме демон највише опирао. Колико је била јака демонска снага, у овом опирању, најбоље говоре његове речи: „Можеш да вицеш колико год хоћеш; нећу да изађем одавде, јер ми је овде лепо!“ То је било страшно чути, и унапред знати, да неће бити успеха. Зар Ђаво неће бити побеђен.

Свештеник Карас је стајао на средини собе, молио се и саветовао колегу шта треба да ради. Није смео много да се напреже јер му је срце било слабо. Али када је видео да је његова помоћ неопходна, пришао је кревету да би заједно заклињали демона, чије су очи овога пута биле попут боје маслиновог лишћа. Зао дух се све више бранио па се, у једном тренутку, кревет подигао до плафона, а онда нагло лупио о под. Срце је полако почело да слаби, па је о. Карасу убрзо позлило тако да је морао препустити све младом свештенику. Овај се још више уплаши да ће остати сам, па је, како је то сам признао, почео да губи веру. Читаве ноћи борио се с највећим човековим непријатељем да би ишта урадио. У зору је умро о. Карас, а њега обузе неко чудно осећање. Ни физички ни психички није више могао да издржи све ово, већ је зграбио девојчицу за ра-

мена, оборио на под и почео снажно дрмати понављајући више пута речи: „Изађи из ње, уђи у мене! 'Ајде!'” После неколико тренутака очи су му постале кржаве а онда зелене. Повикао је истим оним одвратним гласом који се мало пре чуо из девојчице и скочио је кроз прозор. Демон је изашао из ње а ушао у њега. Пао је на улици са петог спрата и остао мртав. Одмах су му пришли пролазници, међу којима је био и један свештеник, који га је упитао да ли се каје, нашта је он само испружио прсте, јер ништа више није могао да учини. Девојчица је одједном добила бољи лик и убрзо је постала она мала лепа Џејн. Њени родитељи су одлучили да се преселе што пре, како би заувек напустили ово страшно место злих духова.

КОМЕНТАР: Велику захвалност, ми хришћани, дугујемо овом сценаристи који је веома добро познавао границе науке и религије, као и моћ саме религије, па је све то, на најбољи начин, ставио на платно. Он је знао шта значи свештеник, зато се према њему с поштовањем односио.

Ако мало боље погледамо у сценаристу, видећемо да се и он на неки начин, наругао материјалистима. Ко сме, после свега овога, рећи да је све ово материја? Са сигурношћу може се рећи да се кроз цео овај филм провлачи једна невидљива нит религије, односно хришћанства.

Колико је узвишен и одговоран свештенички позив, јасно нам говори филм „Истеривач ђавола”. То је позив који је први и пред Богом и пред људима. Колико је он пун тајанствености и узвишености зна само онај који, при рукоположењу, прими божанску благодат. Та благодат Светога Духа, делује на оне људске душе онако, као кад добро семе падне на плодну њиву. Сваки хришћанин, који иде стазама Господњим, мора бити свестан да ће у животу наилазити на разна искушења, која ће победити само вером у Господа. Сатана ће му стајати на том путу и одвраћаће га од сваког доброг дела. Наш задатак и јесте да осетимо дејство демона и да му се одлучно одупremo вером у Бога. Јер ово што се десило малој Џејн, може се десити свакоме од нас.

Ако је у истој а оно у мањој мери. Зато треба поштовати свештеника, јер је он тај који је позван и наоружан да нас од таквих и сличних невоља избавља. Али, извесни и не примећују и не траже његову помоћ. Још увек се нађе понеко да, кад сретне свештеника, каже: „Баксуз!” Но, нама је Спаситељ дао упутство како да живимо у овом свету у коме смо само-привремени гости и путници. То су речи које се односе на све који су „сиромашни духом, који плачу, који су кротки, гладни и жедни правде, милостиви, који су чистог срца, који мир граде, који су прогнани правде ради и који су узасрамоћени. Те речи Спаситељеве, нама хришћанима, уливају необориву снагу и храброст, јер нам Он каже: „У свету ћете имати невољу; али не бојте се, јер ја надвладах свет” (Јн. 16, 33). И још нам је наш Спаситељ и Господ рекао: „Радујте се и веселите се, јер је велика плата ваша на небесима, јер су тако прогнали и пророке пре вас” (Мт. 5, 12).

Драган Степковић,
богослов IV год.

Из Летописа Шумадијске епархије

Храмовна слава Старе цркве Крагујевачке

Стара црква у Крагујевцу, задужбина кнеза Милоша Обреновића из 1818. године, посвећена је Светој Тројици. Други дан Духова Крагујевчани, у великом броју, дођу у свој храм да прославе славу ове светиње, која је, као културно-историјски споменик, сведок многих историјских збивања из бурног 19. века.

Сваке године преосвећени владика Сава служи на овај дан у Старој цркви, али ове године, због администрациона банатском епархијом, био је спречен, па је за ово славље замолио преосвећеног епископа жичког господина Стефана да тога дана служи у Старој цркви.

Око 8 часова свештенство града Крагујевца и побожни народ дочекали су преосвећеног владика Стефана на улазу у црквену порту. У 8,30 часова отпочела је св. архијерејска литургија.

Обраћајући се присутнима, у току св. литургије, преосвећени епископ Стефан је, излажући значај празника, говорио о духовној револуцији коју су апостоли извршили после силаска Св. Духа на њих, и о нашој духовној промени и обнови.

На крају св. литургије кренула је литија око храма, а затим се прешло код Записа (који је обновљен) где је извршен чин резања славског колача, а потом је Владика дуго кропио присутан народ.

После заједничке трпезе хришћанске љубави, око 15,00 часова, уз звуке звона Старе цркве, преосвећени владика Стефан је, од присутног свештенства града Крагујевца и осталих, срдечно испраћен на путу за своју резиденцију у манастиру Жичи.

Епископ Сава у Чумићу

На путу Крагујевац—Топола налази се питомо шумадијско село Чумић. Петровдан је храмовна слава овога села, и пре три године преосвећени епископ Сава је посетио Чумић и служио на овај дан св. литургију. Том приликом Владика је разговарао са месним и црквеним одбором о оправци храма, који је био доста оронуо. Вредни црквени одбор, са својим дугогодишњим председником и парохом Предрагом Тимком, а уз помоћ народа, ове године су обновили своју цркву. За своју славу, Петровдан, поново су замолили свога Владика да их опет посети и служи службу Божију.

Одазивајући се позиву црквене управе и народа Преосвећени је на дан храмовне славе, а нешто пре 9,00 часова, стигао у село Чумић које је, за

ову прилику, изгледало као у свечаном руху.

На улазу храма месни парох је поздравио високог госта, изразивши радост својих парохијана и своју што су поново дочекали да виде Владика у својој средини.

Пред почетак св. литургије преосвећени владика Сава је извршио мало освећење храма, а на малом входу је произвео протонамесника Предрага Тимка у чин протојереја.

Обраћајући се присутнима, у току св. литургије, Преосвећени је позвао све да живе по закону Божијем, а децу своју, за коју ће одговарати пред Богом, да поучавају у вери.

На литургији су певали монахиње манастира Гринчарице.

После литије и резања славског колача прешло се за трпезу хришћанске љубави, која је припремљена за ову свечаност.

Око 14,00 часова Преосвећени је, уз звуке звона, срдечно испраћен од свих, кренуо за своју резиденцију у Крагујевцу.

У Сипићу

Свети врач Козма и Дамјан су храмовна слава села Сипић, које се налази на путу Крагујевац—Рача Крагујевачка. Мало село али велико по сво-

ме залагању. Сипић је са својим младим свештеником у целини оправио своју цркву, за шта је утрошено око 60 милиона ст. динара. Црква се данас не може препознати. Зидана у српско-византијском стилу, после своје обнове, она је постала шумадијска Лазарица.

Овим поводом преосвећени владика Сава је учинио канонску посету Сипићу, и, на дан храмовне славе, извршио мало освећење храма и служио св. литургију.

На литургији је проповедао прото-бакон Војин Ракић, проф. Богословије у Београду. И овде су певали монахиње из манастира Грнчарице.

После литије и резања славског колача, присутнима се, испред храма, обратио преосвећени владика Сава, одајући захвалност свима који су се потрудили да овај храм поново засија у свој својој лепоти.

На крају је постављена заједничка трпеза љубави, а око 14,00 часова, уз звук звона, присутног свештенства и народа, Владика је срдечно испраћен за Крагујевац.

У Степојевцу

Велико село Степојевац са својом па-рохијом припада храму Св. великомученика Димитрија у Лесковцу, а степојевачки парох није имао свога крова над главом, иако је парохија једна од већих у Шумадији.

После много мука, невоља и заплет-а са свих страна, које су трајале неколико година, тринаестог јула ове године епископ шумадијски др Сава је, уз саслужење свештенства архије-рејског намесништва бељаничког ос-ветио темеље новог парохијског дома и изразио своју радост што је овај ду-го очекивани дан освануо, а на ра-дост оних који се знају добру радо-вати.

У Кијеву

Малено село Кијево, близу Крагујев-ца, владика Сава је посетио трећи пут 19. јула ове године, у пратњи свеш-теника Мирољуба Тодоровића и Ђа-кона Зарије Божовића. Недавно је у овој парохији осветио нови парохиј-ски дом, иако село, због маленог бро-

ја нема сталног свештеника, а сада је дошао да одреди место за нови зво-ник. Пошто је провео читав час у раз-говору са необично способним и вред-ним црквеним одбором, у коме се на-рочито истиче брат Срба, Владика је, са великим задовољством и радошћу због напретка ове парохије, напустио ово убаво село, родно место архиман-дрита Рафаила Хиландарца.

У Трнави

Пре три године епископ шумадијски Сава је посетио село Трnavу, служио литургију и осветио нови парохијски дом, а 19. јула после подне је поново дошао у Трnavу, да својим очима ви-ди шта је све око цркве урађено у минулом времену. Заслугом свештени-ка Милана Беговића и вредног пред-седника црквене општине, амбијент око Трнавске цркве добио је веома леп изглед. Подигнуте су нове ограде, засађене руже и велика порта дове-дена у стање које изазива дивљење. Парох и председник су обавестили Владика да сада предстоји обнова храма са спољне стране, а она се предвиђа идућег пролећа.

**„АКО ГОСПОД ХТЕДНЕ,
ЖИВЕЋЕМО И УЧИНИЋЕМО ОВО“**

(Из Посланице
св. апостола Јакова 4:15)

27. августа

Бденије уочи храмовне славе Сабор-не цркве у Крагујевцу у 6 часова увече

28. августа — Велика Госпојина

Архијерејска литургија у Саборној крагујевачкој цркви у 8 часова изју-тра

29. августа — Свети Роман

Архијерејска литургија У ВАРВАРИ-НУ у 7,30 часова изјутра

19. септембра

Архијерејска литургија У РОГАЧИ у 8 часова изјутра

26. септембра

Освећење зидног живописа у храму У ВЕЛИКОМ ПОПОВИЋУ, а потом архијерејска литургија у 8 часова из-јутра
Бденије у Саборној крагујевачкој цркви са изношењем Часнога Крста у 5 часова после подне

27. септембра — Крстовдан

Архијерејска литургија у 9 часова пре подне

10. октобра

Архијерејска литургија У ГОЛОБОКУ у 8 часова изјутра

14. октобра

Архијерејска литургија У СОПОТУ у 8,30 часова пре подне

1. августа

У БАЉЕВЦУ архијерејска литургија у 8 часова изјутра

2. августа

У ВРАНИЋУ архијерејска литургија у 8 часова изјутра

8. августа — Трнова Петка

У ПОТОЧУ архијерејска литургија у 8 часова изјутра

14. августа — Макавеји

у Крагујевачкој саборној цркви архи-јерејска литургија у 8 часова изјутра

19. августа — Преображење

У МАНАСТИРУ БЛАГОВЕШТЕЊУ архи-јерејска литургија у 8,30 часова из-јутра

22. августа

У МАНАСТИРУ РАЛЕТИНЦУ архије-рејска литургија у 8 часова изјутра

Каленик ГОДИНА IV
23. (5/1982)

издаје Српска православна
епархија шумадијска.

Издаје шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и
одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленик“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленик“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Мухић“,
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж 9000 примерака

Цена: 10,00.— д. по примерку

Годишња претплата 60,00.— д. а за
иностранство: 12 америчких долара